

Wantsen bestormen kastelen

INVASIE

Steeds vaker overwinteren wantsen op de zolders van kastelen, hier samen met clustervliegen in Huis Verwolde uit 1776 bij het Gelderse dorp Laren

In het najaar komen ze een voor een naar binnen, tot ze met ontstellend veel zijn. De hele winter kruipen ze rond op zolder en in het voorjaar vliegen ze weer uit. Hinderlijk, vies, soms stinken ze ook. De laatste jaren krijgen steeds meer kastelen en landhuizen wantsen op bezoek. Hoe kom je er vanaf? AGNES BROKERHOF & HUIB VAN DE VEN

Marieke Knuijt heeft ongenode gasten. De laatste jaren komen er wantsen overwinteren in de kastelen en landhuizen waar zij namens de stichting Geldersch Landschap & Kasteelen conservator is. In groten getale kruipen ze naar binnen, vooral in de panden met veel groen eromheen. 'Bezoekers vinden het vies als er insecten op de vloer liggen', zegt ze. 'En voor de vrijwilligers lijkt het opruimen van de dieren wel dweilen met de kraan open.' De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed staat beheerders van historische gebouwen en musea bij met advies om de wantsen te bestrijden. Ze lijken een beetje op platte kevers en zijn te herkennen aan een driehoek op hun rug. Sinds begin deze eeuw heeft een aantal soorten zich in snel tempo vanuit Zuid- en Midden-Europa en

Amerika over Nederland verspreid.

De lange, warme zomer van 2018 heeft voor een flinke toename van bladpootrandwantsen gezorgd. Met hun snuit zuigen ze sappen uit planten en andere insecten en in het voorjaar en de zomer leven ze van zaden van naaldbomen. Het zijn prachtige, tot twee centimeter lange dieren. Ook grauwe schildwantsen hebben het warme zuiden en oosten van Nederland ontdekt. Zij zijn iets kleiner en minder kleurig, maar hebben wel een mooi zwart-wit-blokpatroon langs hun lijf en op de antennes. Kenmerkend is de stank die deze wantsen afscheiden als ze in de knel komen.

Goudkleurige haren

Ook clustervliegen komt Marieke Knuijt regelmatig tegen. Dat zijn bruinigrijze vliegen met goud-

kleurige haren boven op het borststuk. Ze lijken op de gewone kamervlieg, maar zijn iets groter, ongeveer acht millimeter lang. Op een zolder van Openluchtmuseum Het Hoogeland in het Groningse dorp Warffum trof de Rijksdienst ze onlangs aan. Beide soorten wantsen en de clustervliegen overwinteren in grote groepen in gebouwen. In het najaar verzamelen ze zich op de gevels, clustervliegen vaak op die van torens, meestal op zuid- en westkanten, omdat die het warmst zijn door de zon. Daarna gaan ze bij slecht sluitende ramen, spleten in het metselwerk of naden rondom kabeldoorvoeren naar binnen. Clustervliegen kruipen vaak naar boven over de gevel en gaan ter hoogte van de dakgoot naar binnen.

Wantsen en clustervliegen overwinteren bij voorkeur in een weinig gebruikte, onverwarmde ruimte, bijvoorbeeld in de kap. Clustervliegen ook in spouwmuuren en in loze ruimten boven plafonds. Ze scheiden geurstoffen af om hun soortgenoten te laten weten dat ze een goede plek hebben gevonden. Eenmaal binnen zitten ze stil, lijken dood, totdat ze gestoord worden of het warm wordt. In het voorjaar worden ze weer actief en vliegen op het licht af om naar buiten te gaan. In het najaar komen ze terug. De nieuwe wantsen en vliegen komen namelijk op de geur van de vorige groep af.

FOTO GELDRICH LANDSCHAP & KASTELEN, MARIËKE KNUUIT

Een bladpootrandwants op de zolder van Huis Verwolde

Clustervliegen en grasvliegjes in de verzamelbak van een lichtval in Museum Het Hoogeland

FOTO REE, AGNES BROKERHOF

Voedingsbron voor larven

Wantsen en clustervliegen zijn niet gevaarlijk voor mens, gebouw of museale stukken. Wantsen veroorzaken wel vlekken, bijvoorbeeld in plooiën van gordijnen, waar ze zich schuil houden. En de dode dieren zijn een voedingsbron voor larven van moten en tapijtkevers, die vervolgens het onderscheid

De warme zomer van 2018 heeft voor een flinke toename van wantsen gezorgd

met waardevolle interieurs of museumstukken niet zien. Het is dus wel raadzaam de insecten te verwijderen of te bestrijden. Volg daarbij vijf stappen: voorkomen, blokkeren, detecteren, beperken en bestrijden. Voorkom dat de dieren de plek aantrekkelijk vinden. Een zolder maak je niet direct onrustig en warm. Maar maak hem in de zomer goed schoon, zodat

de lokkende geur van de insecten niet blijft hangen. Blokkeer de route naar binnen. Dicht naden en kieren rondom ramen, in metselwerk en op zolder in de voet van de kap, dus waar de kap tegen de gevel aan zit. Gebruik tochtstrips, mortel of fijn gaas. Zorg wel dat er voldoende ventilatie overblijft, zeker in kapruimten. Plaats fijnmazig horrengaas voor ramen, deuren en ventilatieopeningen. Houd er rekening mee dat de diertjes ook via de hogere delen van het dak binnen kunnen dringen.

Op de vlucht slaan

Detecteer de insecten op het oog en met vallen om te zien of de blokkade afdoende is. Beperk hun verspreiding door het gebouw door binnendeuren gesloten te houden als ze eenmaal binnen zijn. Zeker wanneer het warmer wordt en ze gaan bewegen, en als je ze gaat bestrijden en ze op de vlucht slaan. Kies voor de bestrijding allereerst veilige en schone methoden. Verwijder de dieren met een stofzuiger. Zorg daarbij dat je de kern van de groepen verwijdert, niet alleen wat enkelingen hier en daar. Misschien verstoppen ze zich achter een muur of in een kruipruimte. Sluit na het stofzuigen de stofzak goed af en plaats die buiten het gebouw. Hang vallen op zoals vliegengroepen om actievelingen te vangen. Geavanceerder is om ze te vangen met een

ultraviolet-lichtval, bekend van de slager. Vallen met groen licht schijnen beter te werken dan die met blauw licht. Lichtvallen met lijmplaten zijn in historische gebouwen veiliger dan die met een elektrocutierooster. De laatste kunnen namelijk brand veroorzaken als half verkoelde insecten op een stoffige zoldervloer vallen. Als het niet lukt ze op deze manier te bestrijden neem dan contact op met het Kennis- en Adviescentrum Dierplagen. Als de enige oplossing het inzetten van insecticide is, doe dat dan niet in spouwmuren, want de dode insecten vormen daar een voedselbron voor schadelijkere insecten. Laat het over aan een deskundige bestrijder, die de juiste voorzorgsmaatregelen treft en het middel volgens de wettelijke gebruiksvoorschriften toepast. Vakbekwame bedrijven zijn te vinden op de websites van de Nederlandse Vereniging van Plaagdiermanagement Bedrijven en het Platform Plaagdierbeheersing. ✕

Agnes Brokerhof, specialist preventieve conservering, en Huub van de Ven, specialist conservering en restauratie, beiden bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, adviseren monumenten en musea over de bestrijding van insecten, a.brokerhof@cultureelerfgoed.nl & h.van.de.ven@cultureelerfgoed.nl. Zie www.cultureelerfgoed.nl voor het boek 'Het loopt in de papieren' en de brochure 'Insecten in hout'.